

MEMORANDUM

0969 11.211.1 ES
Randsberg
GEHEIM

Van: M

Datum: 21 juli 1975

Aan: S

Onderwerp: Europese Raad Brussel 16/17 juli

~~ES~~

Hieronder volgt samenvatting en nabeschouwing
Europese Raad.

Distributie ware door U te bepalen. Opsplitsing
van tekst bij uitzending naar posten uiteraard akkoord.

pleind

1260 - 9 - '71 - 116671*

Van:

Datum:

Aan:

Onderwerp: Europese Raad Brussel 16/17 juli

Samenvatting en Nabeschouwing

Volgt samenvatting en nabeschouwing van In.

"Gedurende de middag-vergadering van de Europese Raad op 16 juli jl. bleek dat ^{het} V.K. thans bereid was om het voorbehoud dat tijdens Parijse topconferentie van december 1974 was gemaakt ten aanzien van directe verkiezingen voor het Europese Parlement te laten vallen. Wilson en Callaghan maakten echter duidelijk dat zij niet voor het eind van het jaar het noodzakelijke interne overleg zouden kunnen afronden, en ook dat zij bepaald bezwaar zouden maken tegen het aanvaarden van de voorstellen van het Europese Parlement terzake als enige grondslag. Geen afwijzing dus meer van het principe, maar te veel reserves ten aanzien van de modaliteiten van uitvoering.

Wilson bleek, evenals in 1974 in Parijs, bereid in beginsel de EMU-gedachte te onderschrijven, maar hij liet er geen twijfel over bestaan dat deze instemming hem makkelijker viel, omdat voorshands verwezenlijking van dit plan uitgesloten leek.

In het debat over de economische situatie viel de somberheid van Bondskanselier Schmidt op. Hij kondigde aan voor het eind van de zomer nieuwe maatregelen ter stimulering van de economie te zullen treffen, gericht op het rechtstreeks stimuleren van de investeringen. Ook Giscard overwoog nieuwe maatregelen van kwantitatief zeer aanzienlijke omvang.

Schmidt verklaarde overigens dat additionele stimulerende maatregelen van Bondsrepubliek, Frankrijk en wellicht Benelux-landen niet toereikend zouden zijn om deze ernstige ^{ijste} economische recessie na de tweede wereldoorlog, die langzamerhand op een depressie dreigde te gaan lijken, te overwinnen. In dit verband sprak hij zijn teleurstelling uit over het naar zijn oordeel in het licht van de ernst van de economische recessie ontoereikende Amerikaans beleid. Hij kondigde aan daarover in Helsinki met President Ford te willen spreken. Gesprekken met Treasury Secretary Simon waren naar zijn oordeel zinloos.

Van:

Datum:

Aan:

Onderwerp:

- 2 -

President Giscard kwam niet, zoals door velen verwacht, met het voorstel om een internationale monetaire conferentie te beleggen. Hij sprak wel in algemene zin over de noodzaak van concertatie van het economisch beleid van de belangrijkste industriële landen - daarbij het vermoeden aan Nederlandse zijde versterkend dat een nieuw onderonsje van Frankrijk, V.S., Japan, Bondsrepubliek en V.K. werd voorbereid.

Uiteindelijk werd terzake de volgende conclusie aanvaard: "De Europese Raad heeft erkend dat de huidige conjuncturele problemen moeten worden aangepakt in samenwerking met de andere geïndustrialiseerde landen (in het bijzonder de Verenigde Staten en Japan), zo men wil hopen op een daadwerkelijke economische opleving, en heeft bevestigd alles in het werk te zullen stellen om dit doel te bereiken".

De M.P. stelde voor om hieraan toe te voegen dat de Raad ^{van} (Ministers van Financiën en Economische Zaken) zou worden verzocht het nodige te doen om deze samenwerking tot stand te brengen. Dit stuitte op een negatieve reactie van Schmidt, die meende dat de Raad toch niets tot stand kon brengen en in elk geval te langzaam zou werken. Giscard merkte even later, kennelijk doelend op dit voorstel, op dat de discussie nu een keer nam die "nuisible" was!

Van Nederlandse zijde is tenslotte met de hierboven geciteerde conclusie akkoord gegaan nadat Ortoli namens de Commissie de verzekering had gegeven terzake met voorstellen te zullen komen, en nadat de M.P. met nadruk had verklaard dat in elk geval over zaken, die de Gemeenschap raakten, slechts door de Gemeenschap kon worden beslist.

Het Nederlandse standpunt, dat sterk werd bepaald door de vrees dat zich geleidelijk de gewoonte zou gaan vestigen dat de grote drie in de Gemeenschap zouden gaan optreden namens de Negen, vond steun van geen ^{entel} zijde. Opvallend was het zwijgen van

- 3 -

Van:

Datum:

Aan:

Onderwerp:

- 3 -

de Benelux-partners en van de Denen. De Belgische premier Tindemans had zelfs in een eerdere fase van de discussie gesuggereerd dat de Negen enkelen van hen zouden machtigen namens hen op te treden - daarmee in feite de eerste stap zettend in de richting van een berusten in een feitelijk directorium van de grote drie. Van Nederlandse zijde is in bilaterale gesprekken met de Belgische bewindslieden grote teleurstelling uitgesproken over deze houding.

Toen de hervatting van de ^{energie} consumenten-producenten dialoog aan de orde kwam, en Sauvagnargues achteloos heenliep over de overgebleven geschilpunten, bleken België en Nederland wel een gemeenschappelijk standpunt in te nemen. Van Elsland en ik bepleitten beiden een optreden bij de dialoog van de Gemeenschap als zodanig (de Britse animo daartoe bleek uiterst gering), een waarnemerschap van de IEA, en, voor zover de werkzaamheden van de drie voorziene, parallel werkende commissies (energie, grondstoffen en ontwikkelingsvraagstukken) zouden moeten uitmonden in een conferentie, een langere tijdsduur voor het werk van de commissies dan de door Sauvagnargues voorgestelde zes maanden. In tegenstelling tot Schmidt, die zich zonder meer akkoord verklaarde, betoogde ik bovendien eerst de door Sauvagnargues aangekondigde nieuwe voorstellen op schrift te willen zien alvorens daarmee in te stemmen.

Giscard merkte nog op dat hij na de hervatting van het voorbereidend overleg in oktober a.s. het eigenlijke begin van de dialoog eind november verwachtte. De volgende Europese Raad zou volgens hem kort voordien moeten worden gehouden. Hij stelde zich soepel op ten aanzien van de termijn van een half jaar die aan het werk in de commissies zou moeten worden gelaten. Wel achtte hij het van belang dat dit werk zou zijn afgerond voor de V.W.-Assemblée van 1976. Hij liet er geen twijfel over bestaan dat met de nadering van de producenten-consumenten dialoog de komende Speciale Assemblée van geringer belang was geworden.

- 4 -

Van:

Datum:

Aan:

Onderwerp:

- 4 -

De discussie over dit onderwerp werd echter niet voltooid, omdat plotseling Schmidt verklaarde "FED UP" te zijn met discussies over door de Ministers van Buitenlandse Zaken voorbereide stukken vol vierkante haken. Hij wilde de vergadering, die aanvankelijk ook in de middag zou worden voortgezet, vóór het lunchuur beëindigd zien. (Uit een later gesprek met Schmidt kreeg ik sterk de indruk, dat dit optreden mede werd ingegeven door de overtuiging dat de nog voorziene bespreking van de grondstoffen-problematiek toch niet tot overeenstemming zou leiden).

De sfeer van de vergadering was hiermee zodanig geworden, dat kennelijk geen van de leden van de Europese Raad heil zag in aandrang of voortzetting van het overleg. Ook voorzitter Moro ondernam daartoe geen poging. In snel tempo, en vrijwel zonder discussie, werd een verklaring over de CEVS aangenomen (publicatie vindt plaats na afsluiting van de tweede fase in Genève). Zo ging het ook met een verklaring over de V.N.. Terwijl de vergadering al aan het opbreken was, vond nog een verwarde discussie plaats over de ondertekening namens de Gemeenschap van de CEVS-teksten.

In de avonduren van de eerste dag vond een after-dinner gesprek plaats over Portugal, waarbij ondanks aandrang van vele zijden (ook van Nederlandse kant) Giscard bleef weigeren zich akkoord te verklaren met het doen van een in concrete cijfers uitgedrukt hulp-aanbod aan Portugal. Dit niettegenstaande het feit dat algemeen overeenstemming was om de hulp aan Portugal niet te verlenen als elke hoop ^{op} van een keer ten goede zou zijn verkeken (de keuze van de vorm van projekt-hulp zou bovendien verzekeren dat nog een nadere beslissing nodig zou zijn alvorens feitelijke hulp zou worden verstrekt), terwijl ook eensgezind werd betoogd dat het overleg met Portugal zou moeten worden aangegrepen om binnenskamers zeer krachtig te waarschuwen tegen een verder afglijden naar dictatuur.

- 5 -

Van:

Datum:

Aan:

- 5 -

Onderwerp:

Het beraad de volgende ochtend toonde aan dat de Duitsers in het licht van de gedurende de nacht uit Portugal binnengekomen berichten over het vormen van een regering waarin de partijen geen zitting meer zouden hebben ook terughoudender waren geworden. De gedachte van een concreet hulp-aanbod was daarmee van de baan. Afgesproken werd tenslotte dat de Gemeenschap zich bereid zou blijven verklaren tot overleg met Portugal over vormen van hulpverlening, maar tevens eraan zou herinneren dat het Europese beleid van de Gemeenschap altijd was uitgegaan van de afwijzing van steun aan landen zonder "pluralistische democratie".

Het door Koning Boudewijn aangeboden déjeuner werd halverwege veranderd in een werklunch ter bespreking van de grondstoffen-problematiek. Schmidt, Giscard, Wilson en den Uyl voerden het woord. Daarbij kwam weer duidelijk naar voren dat de Bondsrepubliek maar in zeer beperkte mate heil ziet in grondstoffen-overeenkomsten. Meer overeenstemming bleek er over de gedachte om het in de conventie van Lome afge^{spraken}zweren systeem van stabilisatie van export opbrengsten op mondiale schaal te verwezenlijken, waarbij van Duitse zijde sterk de nadruk werd gelegd op de noodzaak vooral de armste landen te helpen. Volgens Schmidt zou 1/3 van de IMF goudvoorraad voor financiering daarvan moeten worden gebruikt.

Schmidt kondigde aan dat hij op de volgende Europese Raad wilde spreken over de herziening van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en, in nauwe samenhang hiermee, over het financiële beleid van de Gemeenschap in het algemeen. Ook zou het systeem van het elke zes maanden wisselende voorzitterschap opnieuw moeten worden bekeken. Waarom niet bepaalde personen voor langere tijd met de voorzitterstaak belasten?

Tijdens deze maaltijd sprak ik ook met Schmidt over diens verwijt dat de Ministers van Buitenlandse Zaken te veel documenten produceren met vierkante haken. Ik betoogde

- 6 -

Van:

Datum:

Aan:

- 6 -

Onderwerp:

dat de instelling van de Europese Raad overeenstemming in de Algemene Raad bemoeilijkte, omdat men de Europese Raad als hof van appel ging beschouwen. Als voorbeeld noemde ik dat Frankrijk zelfs niet de moeite had genomen een bewindsman te sturen naar het overleg in de Algemene Raad ter voorbereiding van de Europese Raad. Daarmee was het in feite onmogelijk gebleken ter vergemakkelijking van de besluitvorming in de Europese Raad vast over een aantal geschilpunten overeenstemming te bereiken.

Schmidt antwoordde dat hij de Europese Raad ook niet als besluitvormend wilde zien. Zijn gedachten (en die van Giscard) was steeds geweest informeel overleg over de grote vraagstukken waarvoor Europa zich gesteld ziet, "zonder papier, zonder documenten".

Mijn indrukken samenvattend, moet ik voorop stellen dat deze Europese Raad wel uitermate onbevredigend is verlopen. En dat valt niet alleen toe te schrijven aan de oververmoeidheid van vele kennelijk aan vakantie toe zijnde deelnemers, aan het warme weer of de nagenoeg ontbrekende leiding van de voorzitter. Wat zich hier wreekt is dat geen duidelijke keuze is gedaan tussen twee concepties van de Europese Raad: die van besluitvormend, dan wel die van beleid-inspirerend orgaan. Kiest men de eerste formule, dan zal aan de voorbereiding veel moeten worden verbeterd. Kiest men de laatste dan moet men het gaan zoeken in het type bijeenkomsten zoals de Ministers van Buitenlandse Zaken voor het eerst in 1974 in Gymnich hadden, gekenmerkt dus door informele discussie, zonder voorbereiding met dikke documenten. De huidige mengvorm van beide formules bevredigt niemand, en levert het gevaar op van besluiten waarvan de betekenis en consequentie (mede door het consequent buiten de deur houden van ambtelijke specialisten) door menig deelnemer onvoldoende worden overzien. Men zal een resolute

- 7 -

MEMORANDUM

GEHEIM

Van:

Datum:

Aan:

- 7 -

Onderwerp:

keuze moeten maken voor één van beide formules. En dan lijkt mij die van het informele, beleid-inspirerende overleg verreweg de beste.

Een ander onbevredigend aspect van deze Europese Raad was de mate waarin de meeste kleinere landen verstek lieten gaan en berustten in het volledig domineren van het gesprek door de grotere landen in een mate zoals ik in de Algemene Raad nimmer heb meegemaakt."
